

שעת חינוך

דן בן-דוד

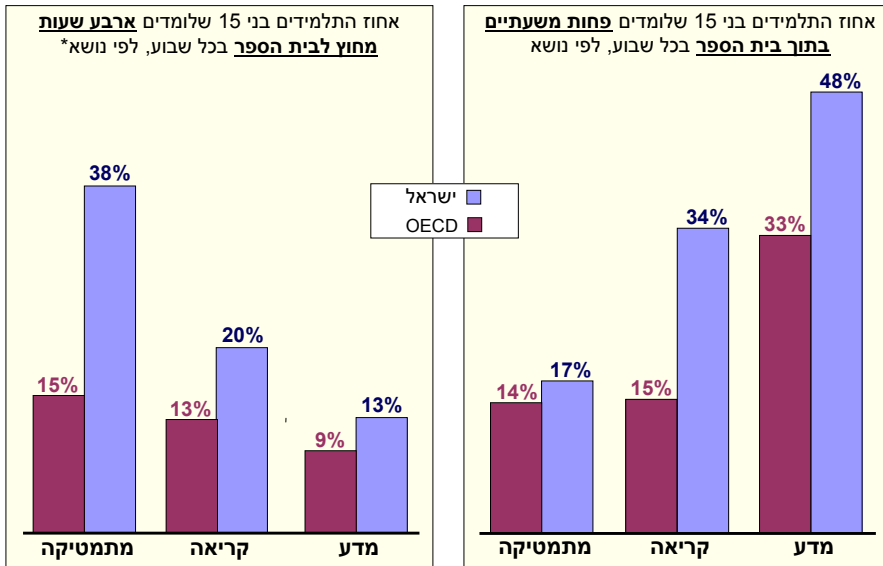
מה שהמורשת והמסורת היהודית העבירו מדור לדור, החל המדע להוכיח במאה הקודמת, וארגון המדינות המתועשות, ה-OECD, החל להפנים ולהטמיע בעשורים האחרונים: ביכולתה של ההשכלה להרים לא רק את האדם אלא את החברה כולה. במהלך השנים "התקדמה" החברה בישראל וזנחה מאחור את מה שארגון ה-OECD מלמד אותה מחדש – בדרך הקשה.

לפני מספר שנים, החל ה-OECD לבחון את רמת הידע של ילדים בתחומים שהינם בין הבסיסיים ביותר בחברה ובמשק מודרניים. באותם מבחני PISA האחרונים – שניתנו ב-2006 לתלמידים בני 15 בתחומי המדע, המתמטיקה והקריאה – דורגו ילדי ישראל מתחת ל-28 מבין 30 המדינות החברות ב-OECD. כאילו אין בכך די, פערי החינוך בארץ היו הגדולים ביותר מבין כל המדינות שנבחנו. השאלה היא מדוע? מה עושות המדינות האחרות שכל כך חסר כאן?

בניגוד לדעה הרווחת, נתוני OECD שפורסמו לפני מספר ימים מראים שסך שעות ההוראה בתחומי לימוד חובה בגיל 15 בישראל אינו נמוך. למעשה, מדינת ישראל מממנת יותר שעות הוראה מאשר 19 מתוך 22 מדינות ה-OECD שעבורם יש נתונים. אז איך זה שילדי ישראל אינם יודעים את החומר?

למידה בתוך ומחוץ לבית הספר

ישראל וה-OECD, 2006

* שיעורים מחוץ לבית הספר, למידה עצמית, שיעורי בית.
מקור: דן בן-דוד, אוניברסיטת תל-אביב. נתונים מה-OECD

אחת הסיבות למצב, אם כי לא היחידה, נוגעת לאופן השימוש בשעות ההוראה. כפי שניתן לראות בתרשים, בתי הספר בישראל מספקים פחות משעתיים שבועיות של שיעורי מדע לקרוב ממחצית (48%) מילדי ישראל בגיל 15. זאת, לעומת הספקה של פחות משעתיים של מדע לשליש בלבד מהילדים ב-OECD. בקריאה, שיעור הישראלים הלומדים פחות משעתיים בבית הספר (34%) הינו יותר מכפול השיעור ב-OECD (15%). גם במתמטיקה האחוזים לרעת ילדי ישראל: 17% כאן לעומת 14% לומדים מתמטיקה פחות משעתיים בשבוע בבית הספר.

איך ניתן להסביר את הסתירה? מצד אחד, אנחנו משלמים על הרבה יותר שעות הוראה מהמקובל במערב. מצד שני, ילדינו מקבלים הרבה פחות שעות הוראה בתחומי הלימוד העיקריים. לאן הולכות שעות החינוך? על מה מוציאים את הכסף?

זאת, ועוד. מספר התלמידים לכל מורה בתחום המדע ב-OECD הינו 13.4 לעומת 12.7 בלבד בארץ. כלומר, אנו מממנים לא רק יותר שעות חינוך אלא גם יותר מורים למדע מאשר משלמי המסים במדינות ה-OECD, אך חלק גדול ממה שנכנס לצנרת התקציבית בארץ מצליח להיעלם בדרכו אל הילדים הזקוקים לו בקצה השני.

מה שלא מקבלים בבית הספר צריכים לממן, שוב, באופן פרטי – רק שלא לכל הורה המודעות או האמצעים לעשות זאת. במקום ללמוד את הנושאים החשובים בתוך כותלי בית הספר, נאלצים ילדי ישראל להשלים את החומר מחוצה לו. אחוז הילדים הישראלים שמקדישים ארבע שעות שבועיות בלמידה עצמית, בשיעורי בית, ובשיעורים מחוץ לבית הספר הינו 50% יותר מה-OECD במדע ובקריאה (13% מהתלמידים בארץ לעומת 9% ב-OECD בתחום המדע ו-20% מהתלמידים בארץ לעומת 13% ב-OECD בתחום הקריאה) ואף יותר מכפליים מה-OECD במתמטיקה (38% מהתלמידים בארץ לעומת 15% ב-OECD).

אז מה הפלא שילדי ישראל נכשלים במבחנים? ואיזו הפתעה כבר תהיה כשהילדים כאן ובחוי"ל יגדלו ויתחילו להתחרות אלה באלה בכלכלה הגלובלית? אמנם זו ארץ הקודש, אך הנסים מגיעים רק למי שלוקח את גורלו בידיו.